

La mateixa pedra?

«Hi ha els polítics i dirigents que caldrien en les circumstàncies actuals? Tant de bo no tornem a ensopegar en la mateixa pedra que el 1931»

No hi ha situacions idèntiques al llarg de la història, però sí episodis amb algunes afinitats. El 14 d'abril de 1931 pot fer pensar en tot el que hem viscut del primer d'octubre ençà. Llavors, Francesc Macià proclamà la República Catalana quan a Espanya la monarquia era encara vigent i la República Espanyola havia d'estar-se unes quantes hores a arribar. Tan clar era que el mateix general López Ochoa, davant els dubtes de l'antic militar, li digué: "*¿Pero no sé da cuenta de que aquí, ahora, no hay más presidente que usted?*" L'endemà se'n formava el primer govern, presidit per Macià i una cartera de Defensa, amb Joan Casanovas de titular.

Tres dies després, el flamant govern republicà espanyol envià una delegació a Barcelona de tres ministres, Fernando Giner de los Ríos i els catalans Lluís Nicolau d'Olwer i Marcel·lí Domingo, per assolir la marxa enrere d'una decisió sobirana que, al seu entendre, podria complicar les coses a la naixent República Espanyola. I ho aconseguiren amb la promesa d'una àmplia autonomia, expressada en un Estatut sotmès a referèndum, i el compromís d'una estructura republicana tan atractiva que seria capaç de satisfer les necessitats i desigs del poble de Catalunya. La República Catalana dels tres dies passà a millor vida i el departament de Defensa no va ser recuperat fins a l'estiu de 1936.

El referèndum va comptar amb una participació del 75,51% i el vot favorable s'enfilà fins al 99,45%. L'Estatut de Núria, com era conegut, partia "del dret que té Catalunya, com a poble, a l'autodeterminació" i feia un al·legat a favor de la pau, contra les guerres i "l'esclavatge" del servei militar, com constava en el preàmbul, deixant clar que "la voluntat de Catalunya no resulta expressada del tot en els articles de l'Estatut". Definia el Principat com a "Estat" autònom dintre la República espanyola, afirmava que "el poder de Catalunya emana del poble" i que "la llengua catalana serà l'oficial a Catalunya", s'abolien "tots els títols nobiliaris" i s'establia com incorporar altres territoris al de Catalunya.

L'alegria durà poc a casa de la pobra Catalunya. Aquell Estatut, en mans dels espanyols amics, va saltar pels aires, víctima d'una retallada dràstica. El preàmbul sencer va desaparèixer i, amb ell, l'autodeterminació, l'al·legat antibel·licista i el caràcter no definitiu de l'Estatut. D'Estat es va passar a regió, el poder va deixar d'emanar del poble, es passà a un sistema de doble oficialitat lingüística, se suprimí la referència als títols nobiliaris, així com la possibilitat d'ampliar el territori català autònom quan a Menorca hi havia certs sectors que hi manifestaven interès. Altres disposicions que afectaven una mínima consideració de sobirania, o bé d'autonomia política real, van ser també eliminades o disminuïdes, mercès a la col·laboració fraternal dels republicans espanyols. Els anys següents, fins a la guerra, durant la guerra, de camí a l'exili i a l'exili mateix durant dècades, es constatà que la fraternitat republicana espanyola amb Catalunya tenia la consistència d'un paper de fumar.

Sembla que, ara, podríem tornar a trobar-nos amb la mateixa pedra enmig del camí. I diuen alguns independentistes, no sols d'una única sigla, que la independència serà impossible d'aconseguir, atesa la intensitat de la repressió espanyola i les formes tan diverses que adopta, en tots els àmbits. Segons aquests sectors, partidaris d'abandonar la reivindicació independentista o d'ajornar-la sense data de caducitat, hi ha el perill que l'amenaça que va fer un dirigent d'un dels diversos partits espanyolistes esdevingui realitat i es produeixi una certa ulsterització del país.

Es tractaria d'una radicalització protagonitzada per l'unionisme més fanàtic i extremista, amb accions d'intimidació i, potser, de violència i tot, dutes a terme per activistes anònims o per sigles desconegudes, amb la passivitat tàcita dels uniformats. Però, a diferència del que hi havia a

l'Ulster de debò, aquí no hi ha cap cos institucional armat, ni tampoc de cap grup popular d'autodefensa com allà, capaç de fer front a l'amenaça i restablir una situació pacífica en la qual la població civil no estigui atemorida, ni agredida, ni perseguida i pugui manifestar-se i viure en llibertat.

A criteri d'aquests independentistes, ara cal passar la pilota als republicans espanyols per tal que facin la República Espanyola, si cal prestant-los ajuda, fet que comporta deixar el nostre futur a les seves mans, en comptes de mantenir-lo a les nostres com correspon a un poble que es vol autodeterminar i no pas que els altres determinin per ell. Llavors, no gosen dir a quin segle es refereixen, quan el jorn de glòria de la seva III República sigui arribat, aquesta serà tan i tan, però tan genial, que ja no caldrà continuar cap lluita per la nostra independència com a poble.

A més, aquesta República prèmium serà tan seguida per una veritable constel·lació de repúbliques pertot arreu que no ens les podrem acabar. Si pensem que la ponència del congrés del PSOE, previst per a aquest octubre, elimina tota referència a l'Espanya plurinacional i es limita a la cançó de l'enfadós d'"avançar cap a la cogovernança federal", és a dir, res, s'ha de ser molt ingenu, molt amateur o una altra cosa pitjor, per dipositar la més mínima confiança de cap millora en Espanya, si aquesta no s'hi veu forçada per la intensitat d'una crisi profunda, cosa que no succeirà mentre se li practiqui el boca a boca.

Hi ha, però, una diferència fonamental amb el 1931. Llavors l'independentisme era minoritari, no hi havia cap poble organitzat en associacions d'aquesta orientació i sí que, en canvi, hi havia dirigents polítics d'una solidesa i un esperit de lluita notables, la memòria dels quals ens acompanya fins avui mateix. Però, com va succeir el 6 d'octubre de 1934, hi havia polítics, però no un poble al darrere, conscienciat i mobilitzat arreu del territori.

Ara, per primer cop, l'independentisme és majoritari i la seva extensió social i popular és molt gran. Hi ha, tanmateix, els polítics i dirigents que caldrien en les circumstàncies actuals? Tant de bo no tornem a ensopegar, novament, en la mateixa pedra que el 1931. Perquè, potser sí que ja hi ha gent que, vista i soferta la violència física i legal que han conegut, creguin que és l'hora de la rendició possibilista, tot i presentar-la adornada de farciments estètics que en dissimulin la capitulació.

Però també hi ha una altra gent, vull creure que molt més nombrosa, disposada a continuar endavant, a treballar per visualitzar l'abisme creixent que ens separa d'Espanya i a bastir complicitats en tots els sectors socials, des de la Catalunya industrial a l'empresariat no colonial, passant per les classes mitjanes i populars, el món de la cultura, l'esport, la ciència, les comunitats catalanes de l'exterior i la immigració. Gent disposada a avançar sense caure en el desànim, convençuda que ho tornarem a fer, però que, si ara ens preparem, serà, justament, per a fer-ho bé.